

Epreuve écrite

Examen de fin d'études secondaires 2014

Section: A-G

Branche: Grec ancien

Numéro d'ordre du candidat

TEXTE CONNU

Ἀλλὰ γάρ, ὦ Σώκρατες, οἱ εἰς τὴν βασιλικὴν τέχνην παιδευόμενοι, ἦν δοκεῖς μοι σὺ νομίζειν εὐδαιμονίαν εἶναι, τί διαφέρουσι τῶν ἐξ ἀνάγκης κακοπαθόντων, εἴ γε πεινήσουσι καὶ διψήσουσι καὶ ριγώσουσι καὶ ἀγρυπνήσουσι καὶ τᾶλλα πάντα μοχθήσουσιν ἐκόντες; ἐγὼ μὲν γὰρ οὐκ οἶδ' ὅ τι διαφέρει τὸ αὐτὸ δέρμα ἐκόντα ἢ ἄκοντα μαστιγοῦσθαι ἢ ὄλωσ τὸ αὐτὸ σῶμα πᾶσι τοῖς τοιούτοις ἐκόντα ἢ ἄκοντα πολιορκεῖσθαι ἄλλο γε ἢ ἀφροσύνη πρόσσεσι τῷ θέλοντι τὰ λυπηρὰ ὑπομένειν. Τί δέ, ὦ Ἀρίστιππε; ὁ Σωκράτης ἔφη, οὐ δοκεῖ σοι τῶν τοιούτων διαφέρειν τὰ ἐκούσια τῶν ἀκουσίων, ἢ ὁ μὲν ἐκὼν πεινῶν φάγοι ἂν ὁπότε βούλοιο καὶ ὁ ἐκὼν διψῶν πίοι καὶ τᾶλλα ὡσαύτως, τῷ δ' ἐξ ἀνάγκης ταῦτα πάσχοντι οὐκ ἔξεστιν ὁπότεν βούληται παύεσθαι; (119 mots)

Xénophon, *Mémoires*, 2, 1, 17-18

TEXTE INCONNU

Portrait du philosophe Socrate

Au début de ses "Memorabilia", Xénophon décrit le déroulement d'une journée de Socrate et énumère les sujets qu'il avait l'habitude d'aborder.

Ἀλλὰ ἐκεῖνός γε ἀεὶ μὲν ἦν ἐν τῷ φανερῷ¹, πρῶ² τε γὰρ εἰς τοὺς περιπάτους³ καὶ τὰ γυμνάσια ἦει καὶ πληθούσης⁴ ἀγορᾶς ἐκεῖ φανερός¹ ἦν, καὶ τὸ λοιπὸν⁵ ἀεὶ τῆς ἡμέρας ἦν ὅπου πλείστοις μέλλοι συνέσεσθαι⁶. καὶ ἔλεγε μὲν ὡς τὸ πολὺ⁷, τοῖς δὲ βουλομένοις ἐξῆν ἀκούειν.

Οὐδεὶς δὲ πώποτε Σωκράτους οὐδὲν ἀσεβὲς οὐδὲ ἀνόσιον⁸ οὔτε πράττοντος εἶδεν οὔτε λέγοντος ἤκουσεν. Οὐδὲ γὰρ περὶ τῆς τῶν πάντων φύσεως, ἥπερ⁹ τῶν ἄλλων οἱ πλείστοι, διελέγετο σκοπῶν ὅπως ὁ κόσμος ἔχει¹⁰ καὶ τίσιν ἀνάγκαις ἕκαστα γίνεταί τῶν οὐρανίων¹¹ [...].

Αὐτὸς δὲ περὶ τῶν ἀνθρωπείων¹² ἀεὶ διελέγετο σκοπῶν τί εὐσεβές¹³, τί ἀσεβές, τί καλόν, τί αἰσχρόν, τί δίκαιον, τί ἄδικον, τί σωφροσύνη¹⁴, τί μανία, τί ἀνδρεία, τί δειλία [...]. (114 mots)

Xénophon, *Mémoires*, 1, 1, 10-16

1 φανερός, ἄ, ὄν : visible

ἐν τῷ φανερῷ: en public, au grand jour

2 πρῶ: adverbe: le matin

3 ὁ περίπατος: la promenade (=lieu où l'on se promène), galerie

4 πλήθω: se remplir

5 τὸ λοιπόν: *adverbe*: le restant à rattacher: τῆς ἡμέρας

6 συνέσεσθαι : *composé* de εἰμί

7 ὡς τὸ πολὺ: le plus souvent

8 ἀνόσιος,ος,ον: impie, sacrilège

9 ἥπερ: comme

10 ἔχει: ici: fonctionne

11 τὰ οὐράνια: les choses célestes
les phénomènes célestes

12 τὰ ἀνθρώπεια: les choses humaines,
les affaires humaines

13 εὐσεβής, ἥς, ἑς; pieux

14 ἡ σωφροσύνη: la prudence, la sagesse,
la maîtrise de soi